

FRI RÖRLIGHET FÖR VAROR

Den fria rörligheten för varor stärktes genom att tullar och andra icke-tariffära handelshinder avskaffades. Principer som ömsesidigt erkännande och standardisering har ytterligare främjat den inre marknaden. Den nya lagstiftningsramen 2008 stärkte den fria rörligheten för varor, EU:s marknadskontroll och CE-märkningen (EU-märkning om överensstämmelse). Det finns dock fortfarande utmaningar för harmoniseringen av den inre marknaden, eftersom covid-19-pandemin och andra faktorer fortfarande kan hindra den fullständiga fria rörligheten för varor.

RÄTTSLIG GRUND

Artiklarna 26 och 28–37 i [fördraget om Europeiska unionens funktionssätt](#) (EUF-fördraget).

MÅL

En av de grundläggande principerna i fördraget (artikel 28 i EUF-fördraget) är rätten till fri rörlighet för varor med ursprung i medlemsstaterna och varor som kommer från tredjeländer och som är i fri omsättning i medlemsstaterna. Ursprungligen betraktades den fria rörligheten för varor som ett led i en tullunion mellan medlemsstaterna, vilket innebar att tullar, kvantitativa restriktioner för handel och åtgärder med motsvarande verkan skulle avskaffas samt att en gemensam tulltaxa gentemot tredjeländer skulle införas i unionen. Senare förlades tyngdpunkten till att alla återstående hinder för den fria rörligheten för varor skulle undanröjas, i syfte att förverkliga den inre marknaden.

RESULTAT

Målet om att avskaffa tullar och kvantitativa restriktioner (kvoter) mellan medlemsstaterna uppnåddes den 1 juli 1968. Däremot uppnåddes inte de andra målen inom denna tidsram, dvs. förbudet mot åtgärder med motsvarande verkan eller harmoniseringen av de nationella lagstiftningarna. Dessa mål fick stor betydelse för det arbete som pågick med att åstadkomma fri rörlighet för varor.

A. Förbud mot avgifter med verkan motsvarande tullar: artiklarna 28.1 och 30 i EUF-fördraget.

Eftersom det inte finns någon definition av detta begrepp i fördraget har man fått definiera det i rättspraxis. Enligt Europeiska unionens domstol (domstolen) omfattar begreppet varje avgift som läggs på en importerad vara från en medlemsstat men inte på en likartad inhemsk vara och som genom att priset på varan förändras får samma verkan på den fria rörligheten för varor som en tull, oavsett sin karaktär eller form ([de förenade målen 2/62 och 3/62](#) samt [mål 232/78](#)).

B. Förbud mot åtgärder med verkan motsvarande kvantitativa restriktioner: artiklarna 34 och 35 i EUF-fördraget.

I sin dom i målet *Dassonville* fastslog domstolen att alla handelsregler som antagits av medlemsstater och som (direkt eller indirekt) hindrar eller kan hindra handeln inom gemenskapen ska betraktas som åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa restriktioner (se [mål 8/74 Dassonville](#) av den 11 juli 1974 och punkterna 63–67 i mål [C-320/03](#) av den 15 november 2015). Domstolens resonemang vidareutvecklades i domen i målet *Cassis de Dijon*, i vilken principen fastställdes att alla varor som lagenligt har framställts och saluförts i en medlemsstat, i enlighet med bestämmelserna och tillverkningsmetoderna i detta land, måste få släppas ut på marknaden i varje annan medlemsstat. Detta resonemang låg till grund för debatten om fastställandet av principen om ömsesidigt erkännande när det inte föreligger någon harmonisering. Medlemsstaterna måste därför, till och med i de fall då det inte vidtagits några harmoniseringsåtgärder inom EU (EU:s sekundärrätt), tillåta att varor som lagenligt har framställts och saluförts i en annan medlemsstat släpps ut och saluförs på deras marknad.

Av vikt är att konstatera att tillämpningsområdet för artikel 34 i EUF-fördraget begränsats av domen i målet *Keck*, där det förklaras att vissa försäljningsformer inte omfattas av den artikeln, under förutsättning att de inte innebär någon diskriminering (alltså att de tillämpas på alla relevanta näringsidkare inom det nationella territoriet och, såväl juridiskt sett som i praktiken, påverkar avsättningen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt).

C. Undantag från förbudet mot åtgärder med verkan motsvarande kvantitativa restriktioner

Enligt artikel 36 i EUF-fördraget får medlemsstaterna införa restriktioner som motsvarar kvantitativa begränsningar av icke-ekonomiska skäl såsom allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet. Dessa undantag bör tolkas snävt och får inte leda till godtycklig diskriminering eller dolda handelshinder mellan medlemsstaterna. De måste direkt tjäna allmänintresset och stå i proportion till den avsedda skyddsnivån.

Domstolen har i målet *Cassis de Dijon* konstaterat att medlemsstaterna kan undanta vissa nationella åtgärder från EU:s handelsrestriktioner om de uppfyller obligatoriska krav, såsom effektiv skattekontroll, skydd för folkhälsan, god handelssed och konsumentskydd. Medlemsstaterna är skyldiga att informera kommissionen om dessa undantag. Förfaranden för utbyte av information och ett övervakningssystem infördes för övervakning av sådana åtgärder. Dessa förfaranden uppdaterades och formaliserades i [förordning \(EU\) nr 2019/2015](#) om ömsesidigt erkännande, som antogs 2019 och som ersatte tidigare lagstiftning.

D. Harmonisering av nationell lagstiftning

Genom antagandet av harmoniseringslagstiftning har man kunnat undanröja hinder (exempelvis genom ogiltigförklaring av nationella bestämmelser) och fastställa gemensamma bestämmelser som syftar till att garantera den fria rörligheten för varor och produkter och respekten för andra av EU:s fördragsfästa mål, t.ex. i fråga om miljö- och konsumentskydd eller konkurrens.

Harmoniseringsprocessen i EU rationaliserades genom antagandet av omröstning med kvalificerad majoritet för direktiv som rör den inre marknaden, i enlighet med artikel 95 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, ändrad genom Maastrichtfördraget. I [kommissionens vitbok från 1985](#) infördes ett "nytt tillvägagångssätt" för att undvika detaljerad harmonisering, med fokus på ömsesidigt erkännande av nationella bestämmelser. Enligt denna strategi, som bekräftas i rådets [resolutioner](#) och [beslut](#), begränsas harmoniseringen till väsentliga krav och sker när nationella regler inte är likvärdiga och hindrar handeln. Denna metod syftar till att säkerställa fri rörlighet för varor genom teknisk harmonisering av hela sektorer och upprätthållande av en hög skydds nivå för allmänintresset på områden såsom leksaker, byggnadsmaterial, maskiner, gasapparater och teleterminalutrustning.

E. Fullbordande av den inre marknaden

Skapandet av den inre marknaden innebar att alla återstående hinder för den fria rörligheten för varor måste undanröjas. I [kommissionens vitbok \(1985\)](#) beskrevs vilka fysiska och tekniska hinder som skulle undanröjas och vilka åtgärder som gemenskapen behövde vidta i detta avseende. De flesta av dessa åtgärder har nu antagits. Den inre marknaden behöver dock fortfarande reformeras genomgripande om den ska kunna möta de utmaningar som den tekniska utvecklingen innebär, och vissa icke-tariffära hinder kvarstår.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Parlamentet har varit en stark förespråkare för fullbordandet av den inre marknaden och särskilt betonat det "nya tillvägagångssättet" för att underlätta den fria rörligheten för varor. Parlamentet spelade en viktig roll i utformningen av harmoniseringsdirektiven och var djupt engagerat i den nya lagstiftningsram som antogs 2008. Denna lagstiftningsram omfattar genomförande och efterlevnad av lagstiftningen på den inre marknaden. Parlamentets prioriteringar var att säkerställa att alla marknadsaktörer är ansvariga för produktöverensstämmelse och produktsäkerhet och att göra CE-märkningen mer synlig och begriplig bland konsumenterna. Parlamentet är fortsatt aktiv på detta område och arbetar med anpassningspaketet, vilket omfattar nio direktiv som reglerar en rad olika produkter, såsom hissar, pyrotekniska artiklar och sprängämnen.

I sin [resolution av den 8 mars 2011](#) efterlyste parlamentet inrättandet av ett enhetligt system för marknadskontroll av alla produkter, vilket ledde till 2013 års [paket om produktsäkerhet och marknadskontroll](#). I april 2019 antog Europaparlamentet [förordning \(EU\) 2019/1020](#) för att förbättra marknadskontrollen och säkerställa produktöverensstämmelse. År 2021 [föreslog kommissionen en ny förordning](#) för att ytterligare säkerställa säkerheten hos andra konsumentprodukter än livsmedel. De uppdaterade reglerna för produktsäkerhet, som syftar till att garantera höga säkerhetsnormer för alla produkter som säljs i EU, både online och offline, godkändes formellt av parlamentet i mars 2023, vilket ledde till att [förordningen om allmän produktsäkerhet](#) offentliggjordes den 10 maj 2023.

Standardiseringen spelar en nyckelroll för att den inre marknaden ska fungera bra. Harmoniserade EU-standarder bidrar till att säkerställa den fria rörligheten för varor på den inre marknaden, ökar konkurrenskraften för företagen i EU och

skyddar konsumenternas hälsa och säkerhet och miljön. För att förbättra innehållet i standardiseringsreformen antog parlamentet en [resolution](#) den 21 oktober 2010 om framtiden för EU:s standardisering.

Den 2 februari 2022 införde kommissionen en [standardiseringsstrategi](#) för att främja en motståndskraftig, grön och digital inre marknad och föreslog ändringar av standardiseringsförordningen från 2012. Därefter antogs [förordning \(EU\) 2022/2480](#) den 14 december 2022, genom vilken EU:s rättsliga ram för fastställande av standarder uppdaterades. Den 23 januari 2023 höll utskottet för den inre marknaden och konsumentskydd (IMCO) en [utfrågning](#) för att diskutera den historiska och framtida inriktningen på standardiseringspolitiken, med bidrag från kommissionen och olika berörda parter.

På grundval av den nya standardiseringsstrategin offentliggjorde kommissionen den 30 mars 2022 ett [förslag](#) om harmonisering av saluföringen av byggprodukter, där den särskilt fokuserade på standardisering av den gröna inre marknaden. Den 10 april 2024 antog parlamentet sin ståndpunkt om förslaget efter framgångsrika interinstitutionella förhandlingar. De nya reglerna kommer att utvidga förordningens tillämpningsområde till att omfatta begagnade och återtillverkade produkter genom särskilda tekniska specifikationer, anpassa bestämmelserna för ekonomiska aktörer inom byggsektorn till den nya lagstiftningsramen och förordningarna om marknads kontroll och ekodesign samt inrätta ett system för digitala byggproduktpass.

Under den åttonde valperioden koncentrerades insatserna på förordningar för linbaneanläggningar, anordningar för förbränning av gasformiga bränslen, medicintekniska produkter och personlig skyddsutrustning samt på [förordningen om e-callsystem](#) avseende typgodkännandekrav för montering av eCall-system i fordon baserat på larmnumret 112. Som en del av paketet om cirkulär ekonomi antog parlamentet lagstiftning om tillhandahållande på den inre marknaden av CE-märkta gödselprodukter ([förordning \(EU\) 2019/1009](#)).

[Forskning](#) från 2019 ger vid handen att principen om fri rörlighet för varor och lagstiftningen med anknytning till detta för med sig en årlig nytta på 386 miljarder euro. Det finns dock fortfarande hinder för förverkligandet av den fullständiga fria rörligheten för varor. Detta framgår av en [studie](#), som publicerades i november 2020 och som granskade nationella regler som begränsar den fria rörligheten för varor och tjänster och etableringsrätten på EU-marknaden. En slutsats var att EU:s inre marknad visserligen är världens största och mest framgångsrika exempel på ekonomisk integration, men att den ännu inte är fri från oproportionerliga hinder för den fria rörligheten för varor.

Under covid-19-pandemin betonade parlamentet i sin [resolution av den 17 april 2020](#) det kritiska behovet av att upprätthålla öppna inre gränser i EU för varor, och underströk den inre marknadens roll i EU:s kollektiva välbefinnande och som ett avgörande svar på krisen. I kommissionens [meddelande](#) av den 15 maj 2020 föreslogs en samordnad strategi för återställande av den fria rörligheten och avskaffande av kontrollerna vid de inre gränserna. Denna samarbetsstrategi var avgörande för att göra det möjligt att förflytta livsviktiga varor, inklusive medicinska

förnödenheter och medicinsk utrustning, över hela EU och mildra effekterna av statliga gränsrestriktioner.

I sin [resolution av den 19 juni 2020](#) påminde parlamentet om att Schengenområdet är en mycket uppskattad bedrift som utgör själva kärnan i EU-projektet, och uppmanade medlemsstaterna att minska begränsningarna av den fria rörligheten och att öka sina ansträngningar för att alla EU:s medlemsstater ska integreras i Schengensamarbetet.

Vid ett [webbinarium](#) som anordnades av utredningsavdelningen för ekonomisk politik, vetenskapspolitik och frågor om livskvalitet på uppdrag av utskottet för den inre marknaden och konsumentskydd i november 2020 granskades pandemins inverkan på EU:s fria rörlighet för varor, tjänster och personer. Man diskuterade utmaningarna för flödet av hälso- och sjukvårdsrelaterade varor såsom personlig skyddsutrustning, och betonade behovet av bättre samordning på EU-nivå av den offentliga upphandlingen och rörligheten för varor i händelse av framtida kriser. I en [uppföljningsstudie](#) som lades fram i februari 2021 granskades pandemins inverkan på den inre marknaden och konsumentskyddet ytterligare, med förslag på ytterligare åtgärder för att stärka EU:s inre marknads motståndskraft mot framtida kriser.

Parlamentet har bidragit till tullharmoniseringen, vilken kulminerade i inrättandet av en miljö med en enda kontaktpunkt för tullen i EU genom [förordning \(EU\) 2022/2399](#). Denna förordning, som kommer att utvecklas under det kommande årtiondet, har sitt ursprung i Europeiska unionens kontaktpunkt för tull och dess system för intygsutbyte (EU CSW-CERTEX), som redan har fungerat i en pilotfas sedan 2017. Den inledande fasen fram till 2025 syftar till att stärka det mellanstatliga utbytet vid EU:s gränser, särskilt när det gäller icke-tullrelaterade förfaranden. En efterföljande fas, som inleds 2031, kommer att införa ett system mellan företag och myndigheter för att effektivisera klareringsprocessen för företag som importerar eller exporterar varor, i syfte att avsevärt minska de nuvarande handelshindren.

I december 2022 analyserades medlemsstaternas olika tullrelaterade tillståndsförfaranden för produkter som förs in i EU i en [studie](#) från utredningsavdelningen för ekonomisk politik, vetenskapspolitik och frågor om livskvalitet, som hade begärts av IMCO-utskottet. Eftersom dessa olika förfaranden ledde till handelshinder och snedvridningar på den inre marknaden var en av de föreslagna lösningarna inrättandet av en europeisk tullmyndighet.

Detta åtföljdes av [kommissionens meddelande](#) av den 17 maj 2023 som innebar ett omfattande försök att modernisera EU:s tullram. Ett viktigt inslag i förslaget är inrättandet av EU:s tulldatacentral, som skulle förvaltas av den nyligen föreslagna EU:s tullbyrå. Denna datacentral kommer att fungera som ett stort dataregister för att upptäcka bedrägerier och bristande efterlevnad, möjliggöra datautbyte mellan EU och tredjeländer och främja samarbete mellan EU-ländernas tullmyndigheter.

Mer information om detta ämne finns på [IMCO-utskottets](#) webbplats.

Barbara Martinello
05/2024